

СТРАТЕГІЯ, ЗМІСТ ТА НОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ПІДГОТОВКИ СПЕЦІАЛІСТІВ З ВИЩОЮ ТЕХНІЧНОЮ ОСВІТОЮ

УДК 378.147

Є. В. Пизіна¹

ПРОБЛЕМА АДАПТАЦІЇ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ ТЕХНІЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ПЕРЕКЛАДАЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

¹Національний аерокосмічний університет імені М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Проаналізовано специфіку професійної перекладацької діяльності й професійного перекладацького середовища. Детально розглянуто кожний етап такої діяльності, обговорено його особливості й доведено необхідність готувати майбутніх перекладачів технічної літератури у контексті їхньої професійної діяльності.

Ключові слова: перекладач технічної літератури, професійна діяльність, професійне середовище.

Вступ та постановка проблеми

Професійна діяльність перекладача технічної літератури (ТЛ), як і будь-яка інша професійна діяльність, відбувається у конкретному професійному середовищі, у якому він виконує завдання, поставлені замовником або роботодавцем, спілкується з консультантами та редакторами, розвивається як фахівець. Незнання майбутнім перекладачем ТЛ специфіки цього середовища та неготовність до реальних робочих умов часто стає на заваді ефективного виконання ним або нею професійних обов'язків. Щоб уникнути такої несприятливої ситуації, професійна підготовка перекладачів ТЛ має проводитися у контексті їх майбутньої діяльності та з урахуванням умов професійного перекладацького середовища.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Цікавість сучасних дослідників до проблеми оновлення змісту вищої професійної перекладацької освіти зумовила появу наукових праць, у яких виділено й описано окремі аспекти професійного середовища, у якому працюють перекладачі ТЛ. Аналіз науково-педагогічної літератури й останніх досліджень, з цього питання, свідчить про те, що проблема професійного перекладацького середовища досліджувалася у таких напрямках: *визначення специфіки* (члени Співки перекладачів Росії); *аналіз відносин «перекладач ↔ замовник»* (М. Клайв, Б. Клімзо, Є. Масловський, Ю. Олексєєв, К. Флік, О. Чужакін, Н. Шахова); *дослідження окремих компонентів професійного перекладацького середовища* (І. Беляєв, З. Зарубіна, В. Комісаров, С. Флорін, М. Цвіллінг).

Формулювання мети статті

Актуальність заявленої проблеми та її недостатнє опрацювання разом із об'єктивною потребою забезпечити високу готовність випускників перекладацьких відділень вищих технічних навчальних закладів безпосередньо до професійної перекладацької діяльності зумовили *мету наукових пошуків* — дослідити професійне середовище, у якому працює сучасний перекладач технічної літератури.

Виклад основного матеріалу дослідження

Проведене нами опитування студентів і випускників спеціальності «Прикладна лінгвістика» НАУ ім. М. Є. Жуковського «ХАІ» свідчить про те, що більшість із них не знають, як складати резюме та які дані до нього вносити; чим відрізняється робота перекладача ТЛ на підприємстві, у бюро перекладів та фрілансером; як виглядає типова угода на виконання перекладацьких робіт, за якими параметрами визначають нормативне навантаження на перекладача й розраховують вар-

тість його послуг; як захистити себе від ошукання з боку замовника й підрядника тощо. Крім того, більшість молодих перекладачів ТЛ не вміють організувати свою роботу, спілкуватися зі спеціалістами, добирати довідковий матеріал. Результатом відсутності цих необхідних знань та навичок стає те, що випускник перекладацького відділення довго не може зайняти адекватне місце на ринку перекладацьких послуг, змушений виконувати перекладацькі завдання у несприятливих умовах (у тому числі, фінансових), без необхідних знань і за відсутності можливості отримати професійну консультацію. Нарешті, він або вона втрачає цікавість до професії та змінює її або працює на власний ризик, виконуючи свою роботу непрофесійно, й тим самим сприяє поглибленню негативного суспільного ставлення до перекладацької діяльності взагалі та якості перекладацьких послуг у галузі науки та техніки зокрема.

Щоб забезпечити належну якість професійної підготовки, викладач перекладу має розуміти, що перекладач ТЛ стає частиною професійного середовища набагато раніше, ніж потрапляє у конкретну мовленнєву ситуацію — вузький контекст його професійної діяльності. Виходячи з цього, ми вважаємо за потрібне розглянути широкий контекст професійної перекладацької діяльності, який зазвичай залишається поза увагою дослідників.

На першому етапі професійної діяльності перекладача ТЛ, на якому він тільки потрапляє у професійне середовище — назовемо його умовно *етапом працевлаштування* — випускник ВТНЗ перш за все має визначитися, у якому напрямку він планує розвивати свою перекладацьку кар'єру, тобто вирішити, чи працюватиме він штатним перекладачем на підприємстві, співпрацюватиме із бюро перекладів або займатиметься фрілансом, тобто самостійно шукатиме замовників, оскільки вибір у значній мірі визначає специфіку його подальшої професійної перекладацької діяльності.

Штатний перекладач на підприємстві може відчувати себе найбільш захищеним як у фінансовому (стабільна заробітна платня, соціальний пакет тощо), так і у професійному плані (штатні перекладачі зазвичай працюють із конкретною тематикою, яка формується виходячи з об'єкта виробництва). Тим не менш, стаючи до роботи на невеликому підприємстві (наприклад, компанії, що розробляє програмне забезпечення), недосвідчений перекладач ТЛ має бути готовим виконувати додаткові завдання, непов'язані безпосередньо із перекладацькою діяльністю (спілкуватися із клієнтами, писати технічну документацію, створювати навчальні програми й фільми, тестувати конкретний продукт тощо), тоді як на великому підприємстві обсяг власне перекладацької роботи може значно перевищувати можливості одного перекладача ТЛ. Крім того, до специфіки роботи штатним перекладачем належить необхідність а) працювати у колективі, що неодмінно подовжить період адаптації, б) дотримуватися певного робочого графіку, який може збігатися або не збігатися із психофізіологічними особливостями конкретної людини. До плюсів такого працевлаштування відносимо існування періоду учеництва, оскільки на початку роботи за молодим спеціалістом зазвичай наглядає досвідчений співробітник; можливість швидко отримати необхідну професійну консультацію як у предметі повідомлення, так і безпосередньо у перекладі; близьке знайомство із різними етапами виробництва, специфікою продукту тощо.

Специфіка роботи перекладача-співробітника бюро перекладів дозволяє нам говорити про його «проміжне» місце між штатним перекладачем та перекладачем-фрілансером. З одного боку, працевлаштування у перекладацьку компанію дозволяє недосвідченому перекладачеві сподіватися на стабільну кількість замовлень (і, відповідно, стабільну заробітну платню) і захист своїх прав, а з іншого — надає можливість самостійно розпоряджатися власним часом, обирати більш цікаві проекти або вигідних клієнтів. Тим не менш, майбутні перекладачі ТЛ повинні чітко усвідомлювати, що плюси роботи із бюро перекладу зазвичай стосуються лише досвідчених перекладачів, які вже зайняли конкретне місце на ринку перекладацьких послуг. Випускник ВТНЗ, обравши таку кар'єру, має бути готовий до того, що «сучасний ... ринок перекладацьких послуг відзначається надзвичайною хаотичністю, дуже низьким рівнем винагороди за перекладацьку працю й повною незахищеністю перекладачів перед роботодавцем як у фінансовому, так і у правовому аспектах» [1, с. 51]. Відсутність досвіду і зазвичай надто високий, «захмарний» рівень сподівань не допоможуть такому перекладачеві знайти достойне місце праці й захистити себе від ошукання з боку несумлінних роботодавців [2, с. 48].

Крім того, навіть надійні перекладацькі агенції не завжди можуть забезпечити перекладача ТЛ достатньою кількістю замовлень із обраної ним тематики (тематик). Обсяг і якість замовлень залежить від репутації бюро, його рівня, а також обсягів та якості клієнтської бази. Найбільші компанії, які реалізують великі перекладацькі проекти у високоспеціалізованих галузях науки та техніки, вимагають від перекладача ТЛ профільної технічної освіти, значного досвіду і навіть науко-

вого ступеня, а невеликі бюро перекладів зазвичай пропонують перекладачам перекладати не тільки наукові документи й технічну документацію, але й особисті документи (дипломи, паспорти, свідоцтва), юридичні контракти, особисте й ділове листування тощо. Нарешті, навіть якщо перекладацька агенція має штатного перекладача та/або редактора, який може допомогти у мовному оформленні тексту перекладу, профільні джерела й спеціалістів-консультантів перекладач ТЛ зазвичай шукає сам.

Специфіка роботи фрілансером полягає у тому, що перекладач ТЛ самостійно шукає замовників, розв'язує усі робочі, фінансові й правові питання, добирає джерельну базу (у тому числі, професійних консультантів) і виконує перекладацькі завдання. Успішна діяльність у цьому напрямку вимагає від перекладача неабияких менеджерських та маркетингових здібностей, великого терпіння й багато часу. На сучасному етапі розвитку ринкової економіки в Україні та інших пострадянських країнах головними особливостями ринку фріланс-перекладу є його непрозорість і суцільна недовіра «усіх до усіх» [3, с. 59—60]. Недосвідченим фріланс-перекладачам зазвичай складно визначитися із рівнем винагороди за власну працю, нормами перекладу й оптимальним навантаженням, оскільки подібна інформація постійно замовчується або викривлюється. Крім того, замовники перекладів із підозрою ставляться до можливих виконавців їхніх перекладацьких завдань, очікуючи (часто обгрунтовано) від них низької якості перекладу, непомірної винагороди, зривання строків тощо. Нарешті, кількість замовлень з певної тематики постійно змінюється, тому майбутній фрілансер має бути готовим як до періодів надзвичайної завантаженості, так і до моментів тимчасового «безробіття», тобто повної відсутності клієнтів, а, відповідно, й стабільного заробітку й фінансової захищеності. До плюсів «роботи на себе» у сфері перекладу ТЛ відносимо можливість самостійно обирати перекладацькі завдання, безпосередньо спілкуватися із замовниками і консультантами, можливість реалізувати себе поза межами власне перекладацької діяльності, гнучкий графік роботи тощо.

Обравши напрямок розвитку, молодий перекладач ТЛ має зібрати необхідні документи, скласти резюме й створити професійне портфоліо. Роботодавці й замовники перекладацьких послуг часто говорять про те, що сучасні випускники не вміють скласти резюме і тому надсилають до розгляду документи двох типів:

— детальні розповіді про свій трудовий шлях (включно із усіма статтями студентського підробітку), родинні зв'язки, особистісні якості, інтереси, хобі, релевантні та нерелевантні знання, уміння, навички та досвіди;

— занадто короткі, неінформативні, схематичні описи, які не містять усіх необхідних даних.

Крім того, резюме часто є недбало оформленими, містять орфографічні й граматичні помилки, неточності тощо.

Складаючи резюме, треба чітко уявляти собі, як воно характеризує свого автора [4, 71]. Гарне резюме має містити особисті дані особи, що його подає (прізвище, ім'я та ім'я по батькові, вік, адресу, контактний телефон та e-mail), відомості про її освіту (перекладацьку та/або технічну), релевантний досвід роботи (тобто перекладачем або у відповідній галузі науки або техніки), професійні уміння та навички тощо.

Сьогодні більшість замовників перекладу вимагають подавати їм перекладацьке портфоліо, яке має містити такі зразки виконаних перекладачем ТЛ перекладацьких завдань, обсяг, тематика та якість виконання яких дозволили б адекватно оцінити його професійний рівень. Недосвідчені перекладачі часто не знають, як його створювати, і вносять до нього будь-які перекладені ними тексти безвідносно до того, чи відповідають вони за тематикою та чи демонструють необхідний рівень професійних компетенцій.

Незважаючи на те, що навички написання резюме або створення професійного портфоліо безпосередньо не впливають на здатність студента перекладацького відділення власне перекладати, ми вважаємо за потрібне розвивати їх під час навчання, оскільки у майбутньому вони не тільки допоможуть молодому спеціалістові у працевлаштуванні, але й формують у нього здатність до критичного мислення, критичного підходу до аналізу власних якостей, уміння адекватно оцінювати результати своєї праці.

Отримавши зацікавлену відповідь на подане резюме, перекладач ТЛ повинен виконати пробний переклад, результатом чого має стати співбесіда із майбутнім роботодавцем/замовником і укладання договору про співпрацю або працевлаштування. Сьогодні в Україні відсутні офіційні документи, які б регулювали правові відносини між перекладачем та замовником його послуг. Тим не менш, перекладач ТЛ має пам'ятати, що підписаний між ним та підприємством договір про праце-

влаштування має відповідати вимогам Трудового кодексу України, а у разовій угоді про виконання перекладацьких послуг (у випадку співпраці із бюро перекладів або конкретною особою-замовником) мають бути визначені строки виконання робіт, форма й спосіб отримання вихідних матеріалів й повернення виконаного перекладу, необхідні апаратні засоби й програмне забезпечення, додаткові види робіт, вартість та обсяг виконання роботи, порядок розв'язання можливих претензій до якості перекладу, повернення додаткових матеріалів, функція тексту, що перекладається (можливість його майбутньої публікації або представлення у якості офіційного документа під час судового розгляду), конфіденційність, необхідність додаткової термінологічної роботи, обов'язкове використання конкретного національного варіанту мови (наприклад, американської або австралійської англійської), ступінь допомоги з боку замовника тощо [5, 6, 7]. Дотримання зазначених вимог дозволить перекладачеві ТЛ захистити себе від зайвого стресового навантаження й у подальшому підтримувати гарні професійні стосунки із замовником/роботодавцем. Підписання угоди про співпрацю завершує перший етап професійної діяльності перекладача ТЛ.

Другий етап професійної діяльності перекладача ТЛ — *етап входження до колективу* — є більш характерним для штатних перекладачів ТЛ і загалом мало відрізняється від аналогічного етапу будь-якої іншої професійної діяльності. Протягом нього «новенький» знайомиться із співробітниками; усвідомлює наявні у колективі статусно-ієрархічні відносини й визначає своє місце у групі; засвоює режим роботи колективу; відчуває й прилаштовується до атмосфери, яка у ньому склалася тощо. Разом із цим перекладач ТЛ остаточно з'ясовує свої офіційні й неофіційні обов'язки і визначає, чи готовий він працювати у таких соціальних і психологічних умовах. Готовність або неготовність перекладача працювати у конкретному колективі, приймати його закони й співпрацювати із його членами може вплинути не тільки на те, чи якісно він виконуватиме перекладацькі завдання, але й на його психічний та психологічний стан. Час соціальної адаптації й, відповідно, довжина зазначеного етапу професійної діяльності перекладача ТЛ залежать від особливостей конкретного колективу.

Третій етап професійної перекладацької діяльності — *етап початку виконання перекладацького завдання* — відповідає знайомству перекладача ТЛ із конкретною мовленнєвою ситуацією. На цьому етапі він має ознайомитися із текстом, із яким працюватиме. Попереднє прочитання може бути достатньо поверхневим, однак за його результатами перекладач ТЛ оцінює складність перекладацького завдання, строки його виконання, можливі додаткові завдання, специфіку графічного оформлення тощо. На основі отриманої інформації перекладач може погодитися або не погодитися із зазначеним строками й розміром винагороди. У випадку співпраці із перекладацькою агенцією або фрілансу, попереднє ознайомлення із текстом передувє підписанню угоди про виконання перекладацьких послуг. Недосвідчені перекладачі ТЛ схильні переоцінювати свої можливості й надто зменшувати складність запропонованого їм матеріалу, що часто стає джерелом перевтоми, неухважності, великої кількості помилок як у переданні предмету повідомлення, так і у мовному оформленні. У результаті строки виконання замовлення можуть бути зірвані, а якість виконаного перекладу — не відповідати потребам роботодавця/замовника. Під час професійної підготовки майбутнього перекладача ТЛ у ВНЗ він повинен навчитися, а з набуттям реального перекладацького досвіду — розвивати свою здатність правильно оцінювати поставлене перед ним перекладацьке завдання і адекватно (правильно, вчасно) його виконати.

До завершення третього етапу перекладач ТЛ повинен з'ясувати для себе усі особливості ситуації спілкування, отримати усю можливу інформацію про автора повідомлення, його можливого отримувача, а також час, місце й спосіб публікації. Крім того, він повинен визначити, чітко усвідомити і зафіксувати усі вимоги, що їх ставить замовник, навіть якщо вони видаються самі собою зрозумілими чи, навпаки, абсурдними [2]. Уважність до деталей не тільки допоможе перекладачеві ТЛ виконати перекладацьке завдання на найвищому рівні, але й дозволить захистити себе й результати своєї праці перед роботодавцем/замовником.

Недосвідчені перекладачі, отримавши перекладацьке завдання й з'ясувавши основні деталі його виконання, часто приступають до опрацювання тексту перекладу. Випускаючи наступний етап — *етап добору необхідного матеріалу* — вони не тільки ускладнюють свою роботу, але й демонструють несформованість професійних компетенцій й відсутність професіоналізму. Викладач перекладу ТЛ у ВНЗ повинен донести до розуміння своїх студентів, що відсутність у них належних фонових знань призводить до нерозуміння предметної ситуації перекладу і, відповідно, великої кількості змістовних помилок. Опрацювання додаткового матеріалу, добір джерельної бази, консультації зі спеціалістами можуть займати велику кількість часу, іноді в 5—6 разів більше, ніж

власне переклад [8, с. 59—60].

Отож, перш ніж почати роботи над текстом, перекладач ТЛ має вдруге його прочитати для того, щоб визначити його тему та специфіку й з'ясувати тип, кількість і якість необхідних допоміжних матеріалів й засобів. На цьому, четвертому, етапі професійної діяльності, перекладач у галузі науки та техніки визначає, знаходить або купує необхідні словники, підручники з граматики і лінгвістичні довідники. Якість і кількість таких лінгвістичних матеріалів може бути різною.

Дібравши необхідні лінгвістичні матеріали, перекладач ТЛ повинен ознайомитися із типовими текстами у галузі, до якої належить текст, що перекладається ним, щоб відмітити специфічні для таких текстів терміни, вислови, звороти, синтаксичні конструкції тощо.

Нарешті, друге читання тексту дозволяє перекладачеві ТЛ не тільки визначити складність мовного оформлення тексту оригіналу, але й уточнити його тематику, виділити незрозумілі місця й сформулювати шляхи подолання цього нерозуміння. Усі досвідчені перекладачі у галузі науки й техніки наголошують на тому, що необхідно працювати лише із знайомою тематикою і постійно в ній вдосконалюватися шляхом отримання додаткових знань, ознайомлення зі спеціальними технічними підручниками, довідниками й науковою літературою, консультаціями зі спеціалістами тощо.

Сучасний стан систем комунікації надав перекладачам взагалі і перекладачам ТЛ зокрема додаткове джерело інформації. Мережа Інтернет становить собою могутній засіб, уміле користування яким дозволяє полегшити роботу перекладача й покращити її результат. Так, за допомогою Інтернету перекладач ТЛ може:

- користуватися онлайн-словниками, включно зі тлумачними й термінологічними. На користь таких словників свідчить їх великий обсяг, легкість доступу, швидкість оновлення інформації й доповнення новими словниковими статтями, можливість перекладача внести до словника свій варіант перекладу того чи іншого вислову. Тим не менш, недосвідчений перекладач ТЛ має обережно ставитися до таких словників, критично оцінювати й ретельно перевіряти отримані з них дані;

- користуватися тематичними базами даних, корпусами текстів, енциклопедіями, довідниками, посібниками тощо;

- добирати необхідний довідковий матеріал з теми перекладу, у тому числі схеми, таблиці, фотографії, відеофільми;

- знайти необхідну інформацію про автора повідомлення (якщо він є персоніфікованим) та видання, у якому його було опубліковано;

- знайти інші публікації автора тексту (якщо він є персоніфікованим) для того, щоб з'ясувати особливості його стилю написання;

- знайти самого автора (якщо він є персоніфікованим) і поставити йому необхідні питання, з'ясувати важливі деталі, отримати консультацію;

- знайти спеціаліста-консультанта у тематиці перекладу;

- знайти носія мови і проконсультуватися із ним у специфіці мовного оформлення;

- уточнити наведені у тексті цитати, знайти їх традиційний переклад або впевнитися у його відсутності;

- вступити до перекладацької онлайн-спільноти, участь у якій дозволить поставити необхідні питання, уточнити термінологію, визначити кращий варіант перекладу слова, словосполучення або речення, оцінити якість свого перекладу, отримати додаткові дані про замовника перекладацьких послуг, урегулювати можливі конфліктні ситуації, отримати необхідну юридичну, психологічну або фінансову консультацію.

Крім того, доступність таких засобів, як електронна пошта, ICQ, Skype дозволяє скоротити відстань між перекладачем і замовником (автором тексту, консультантом), прискорити обмін інформацією, виключити посередників тощо.

Четвертий етап є останнім підготовчим етапом професійної діяльності перекладача ТЛ, після якого він розпочинає виконувати конкретне перекладацьке завдання. Специфіка й особливості протікання наступних етапів — *розуміння й інтерпретування повідомлення, визначення стратегії перекладу й власне перекладу* — залежить від сформованості професійних компетенцій, кваліфікації, психологічних особливостей перекладача ТЛ, конкретного тексту, із яким він працює, й умов, у яких відбувається робота над текстом. Вони є унікальними для кожної сукупності зазначених факторів і, на нашу думку, не можуть бути повною мірою проаналізованими. Зазначимо лише, що усі особливості реалізації цих етапів як лінгвістичного (опрацювання конкретних

перекладацьких прийомів, навички роботи із словником і довідником, переклад прецезійних слів і цитат, уміння аналізувати й відтворювати стиль автора і поставлене ним прагматичне завдання), так і позалінгвістичного характеру (уникнення перевантаження, формування стресостійкості, підготовки до роботи в екстремальних умовах), які можуть бути уведені до навчального процесу, повинні бути включені до конкретних програм й розглядатися на заняттях з теорії та практики перекладу ТЛ.

Завершення роботи з перекладу тексту означає перехід до наступних, постпродукційних етапів професійної перекладацької діяльності, які також часто залишаються поза увагою дослідників і тому можуть викликати певні труднощі у недосвідчених перекладачів ТЛ.

Восьмий етап перекладацької діяльності — *етап завершення робіт* — полягає у доопрацюванні тексту перекладу, його належному оформленні, вичитуванні й редагуванні. Поява комп'ютерної техніки не тільки полегшила завдання перекладача, але й водночас ускладнила його. Факт того, що перекладач ТЛ повинен не тільки якісно перекласти текст, але й належним чином його оформити (із дотриманням усіх поставлених замовником вимог щодо шрифту, відступів, берегів, таблиць, схем, малюнків тощо), може викликати здивування не тільки у перекладача-початківця, але й у спеціаліста із необхідним досвідом. Щоб уникнути можливих проблем, перекладач ТЛ має попередньо з'ясувати із замовником, як повинен виглядати текст перекладу, а також пам'ятати, що особливі вимоги (додаткове верстання макету або складне графічне оформлення тексту) не тільки потребують від нього додаткових зусиль, але й повинні окремо винагороджуватися.

На важливості редагування тексту перекладу наголошують усі досвідчені перекладачі ТЛ, тому небажання редагувати свідчить не про високий рівень майстерності перекладача, а про його у кращому випадку наївність, а у гіршому — відсутність належної кваліфікації. Відповідно до «Рекомендацій перекладачеві й замовникові», розроблених Спілкою перекладачів Росії, підчас редагування слід приділяти особливу увагу:

- дотриманню вимоги орфографічної, граматичної та стилістичної правильності й нормативності мови перекладу;
- максимально можливому збереженню національного колориту за потреби передати національно специфічні реалії у тексті;
- уніфікованості використовуваної термінології та її адекватності умовам спілкування;
- коректності лексичного оформлення (у тексті перекладу заборонено використовувати професійний жаргон за умови, що замовник окремо не вказав на таку можливість);
- використанню офіційних назв організацій, міжнародних договорів і конвенцій, товарних знаків і номенклатурних позначень, регламентованих загально визнаними стандартами, угодами й рекомендаціями;
- збереженню у тексті перекладу всіх зазначених у вихідному документі цифр, посилань, додатків, таблиць, списків і малюнків;
- адекватності передання мовою тексту перекладу усіх власних назв, імен, посад, звань і титулів, аббревіатур і скорочень;
- урахування національних особливостей у використанні чисел, умовних позначень, математичних знаків;
- адекватності створених перекладачем нових термінів [5].

На етапі завершення робіт перекладач ТЛ має можливість критично оцінити якість виконаної ним роботи, виявити й усунути можливі помилки й огріхи, уніфікувати термінологію тощо.

Завершальний етап професійної діяльності перекладача ТЛ — *етап повернення замовлення й зворотного зв'язку із замовником* — зазвичай вимагає від нього консолідації особистісних якостей і соціальних навичок. Ми вже наголошували на важливості дотримання вимог замовника у питаннях якості, оформлення та строків виконання перекладу, що дозволить уникнути невдоволення з його боку й продовжити плідну співпрацю. Тим не менш, перекладач ТЛ має пам'ятати, що за умови успішного виконання перекладацького завдання він залишається для замовника неперсоніфікованим і тому може отримати лише фінансову винагороду за свою працю за відсутності особистої подяки. [9] Тим не менш, якщо замовник матиме певні претензії до тексту перекладу, він висловлюватиме їх особисто перекладачеві, який повинен бути готовий не тільки детально й аргументовано відстоювати власну позицію, але й бачити свої помилки й виправляти їх.

Перекладачі ТЛ, які працюють із англійською мовою, часто потрапляють у скрутне становище, коли замовник, який може більш або менш вдало висловлювати цією мовою свою думку, вважає себе достатньо компетентним, щоб виправляти перекладача [10]. У такому випадку перекладач ТЛ

має продемонструвати свою повагу, тактовність і впевненість, уміння логічно пояснювати, доводити й переконувати.

Висновки та перспективи подальших досліджень

Проведений аналіз дозволив з'ясувати особливості професійної діяльності перекладача ТЛ, виділити її основні етапи та на їх основі охарактеризувати професійне перекладацьке середовище як сукупність умов, у яких відбувається професійна перекладацька діяльність, та факторів, що впливають на її перебіг. Отримані результати свідчать про те, що відсутність у випускників ВТНЗ належних знань у цій сфері заважає їх швидкому адаптуванню до робочих умов та ефективному виконанню професійних обов'язків перекладача ТЛ, а отже професійна підготовка перекладачів ТЛ у ВТНЗ має здійснюватися із урахуванням специфіки професійного перекладацького середовища та на основі глибоких знань студентів про нього.

Перспективу подальших досліджень вбачаємо у розробленні рольових та ділових ігор, спрямованих на ознайомлення майбутніми перекладачами технічної літератури із усіма етапами професійної перекладацької діяльності й напрацювання тактики правильної поведінки на кожному з них.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Масловский Е. Блеск и нищета научно-технического перевода / Е. Масловский // Мосты. Журнал переводчиков. — 2005. — № 2 (6). — С. 46—54.
2. Климзо Б. Н. QUALITY VERSUS TIME. О качестве технического письменного перевода / Борис Николаевич Климзо // Мосты. Журнал переводчиков. — 2004. — № 1(1). — С. 47—55.
3. Алексеев Ю. М. Размышления о рынке переводческих услуг / Ю. М. Алексеев // Мосты. Журнал переводчиков. — 2004. — № 4(4). — С. 58—60.
4. Шахова Н. Г. Как зарабатывать на жизнь переводами / Н. Г. Шахова // Мосты. Журнал переводчиков. — 2004. — № 2 (2). — С. 70—72.
5. Рекомендации переводчику и заказчику. — М. : Союз переводчиков России, 2004. — 123 с.
6. Убин И. И. Немелкие «мелочи» в жизни переводчика / Иван Иванович Убин // Мосты. Журнал переводчиков. — 2004. — № 3 (3). — С. 42—47.
7. Чужакин А. Переводческая страшилка, или Грабли все те же / А. П. Чужакин // Мосты. Журнал переводчиков. — 2004. — № 4 (4). — С. 76.
8. Флик К. О чём обычно спрашивают переводчика / Флик Кэти // Мосты. Журнал переводчиков. — 2004. — № 1 (1). — С. 56—60.
9. Sinclair D. A. (1969) Some Thoughts on Professional Status for Translators. / Sinclair D. A. In: Meta: Translators' Journal. — 1969. — Vol. 14, No 2/ — P. 89—92.
10. Clive Meredith, R. (1980) Client Relations / Clive Meredith. In: Meta: Translators' Journal. — 1980. — Vol. 25, No 3. — P. 303—309.

Рекомендована кафедрою іноземних мов ВНТУ

Стаття надійшла до редакції 27.06.2013

Пизіна Євгенія Володимирівна — асистент кафедри прикладної лінгвістики Національного аерокосмічного університету імені М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут», аспірантка кафедри теорії та методики професійної освіти Харківського національного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди, e-mail: eugenia-pyzina@yandex.ru

E. V. Pyzina¹

ADAPTATION OF TECHNICAL TRANSLATORS TO THEIR PROFESSIONAL TRANSLATING ACTIVITY

¹National Aerospace University «Kharkiv Aviation Institute»

The paper analyses both technical translator's professional duties and her/his working environment. The researcher brings to a sharp focus all stages of translation, discusses their specifics and proves that technical translators should be trained in the context of their professional activity.

Key words: technical translator, professional activity, working environment.

Pyzina Evgenia V. — Assistant of the Chair of Applied Linguistics, National Aerospace University «Kharkiv Aviation Institute», Post-Graduate Student of the Chair of the Theory and Methodology of Vocational education of G. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, e-mail: eugenia-pyzina@yandex.ru

Е. В. Пызина¹

ПРОБЛЕМА АДАПТАЦИИ БУДУЩИХ ПЕРЕВОДЧИКОВ ТЕХНИЧЕСКОЙ ЛИТЕРАТУРЫ К ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПЕРЕВОДЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

¹Национальный аэрокосмический университет имени Н. Е. Жуковского
«Харьковский авиационный институт»

Проанализирована специфика профессиональной переводческой деятельности и профессиональной переводческой среды. Подробно рассмотрены все этапы такой деятельности, обсуждены их особенности и доказана необходимость организации подготовки будущих переводчиков технической литературы в контексте их профессиональной деятельности.

Ключевые слова: переводчик технической литературы, профессиональная деятельность, профессиональная среда.

Пызина Евгения Владимировна — ассистент кафедры прикладной лингвистики Харьковского национального педагогического университета им. Г. С. Сковороды, аспирант кафедры теории и методики профессионального образования Харьковского национального педагогического университета им. Г. С. Сковороды, Харьков, e-mail: eugenia-pyzina@yandex.ru